

5. POZIV KRALJEVSKE AKADEMIJE ZAGREBAČKE ZA IZGRADNJU
AKADEMIJSKE KNJIŽNICE G. 1819.

Nobilissimi Patriae Cives!

Secundus supra quadragesimum labitur annus, ex quo selectissima Bibliotheca praestantissimi popularis nostri Balthasaris Adami olim Kerchelich, Abbatis SS. Petri et Pauli Apostolorum de Kács, Districtualis Tabulae Assessoris et Canonici Zagrabienensis, quam Vir de Patria et Literis optime meritus, ut bonarum Artium cultoribus pateret omnibus, vivens adhuc Regiae huic Academiae sub certis – teste isthic advoluto Benigno gratioso Intimato de dato 21-ae Augusti 1777. N° 1879. edito – Altissimo Loco benigne probatis conditionibus perpetuo adscripserat, auspiciatissimum nunc tandem finem assecuta est.

Ipsa etenim quarto, quod Augustissimus Imperator et Rex Apostolicus Franciscus Bibliothecam Academicam invisere et Manu Sua Sacratissima signare dignatus fuerit, mense, 15. quippe Kalendas Decembris millesimo octingentesimo decimo octavo, defixis interea per singulam hebdomaden binis diebus, eadem maximo bonorum omnium solatio patere ac frequentari coepit.

Beneficii hujus etsi tardius ac desideratissimo statori opinari fors licuit, in Patriam dimanarit utilitas et in hanc usque aetatem servata sit, qua incredibili totius Europae consensu in bonarum Artium studia nova populorum exarsit contentio, jacturam tamen hanc illud lenivit uberime, quod, quamprimum edito sub 3-a Decembris 1816. N° 34657. benigno gratioso Excelsi Consilii Regii Locumtenentis Hungarici Intimato

Veoma plemeniti građani domovine!

Već teče 42. godina otkako je naš ugledni zemljak, pokojni Baltazar Adam Krčelić, opat sv. apostola Petra i Pavla od Kača, prisjednik Sudbenog stola i kanonik zagrebački, muž veoma zaslužan za domovinu i za znanost, svoju biranu knjižnicu još za života zapisom zauvijek ostavio ovoj Kraljevskoj akademiji da bude pristupačna svim ljubiteljima znanosti pod određenim uvjetima, koji su – prema svjedočanstvu ovdje priloženoga dobrostivog i milostivog otpisa izdanog 21. kolovoza 1777, pod brojem 1897 – milostivo odobreni na najvišem mjestu, a tek je sada ta knjižnica konačno postigla svoj vrlo željeni cilj.

Pošto se prije četiri mjeseca, naime 17. studenoga 1818, uzvišeni apostolski car i kralj Franjo udostojao posjetiti Akademijску knjižnicu i upisati se svojom presvetom rukom u svečanu knjigu, i pošto su u međuvremenu za njezinu upotrebu određena dva dana u sedmici, ta je knjižnica na veliku utjehu svih valjanih ljudi otvorena za javnost i počela se posjećivati.

Iako je korist od toga dobročinstva za domovinu ostvarena kasnije nego je to, možda, mogao pomišljati njegov neprežaljeni osnivač te je zadržana sve do našeg vremena, kada se uz nevjerojatnu suglasnost čitave Evrope rasplamtjelo u znanostima novo natjecanje narodâ, ipak je taj gubitak veoma jako ublažila činjenica što je dobrotivim i milostivim otpisom visokog Ugarskog kraljevskog namjesničkog vijeća, izda-

percrebuit, Suam Majestatem Sacratissimam clementer annuisse, ut Bibliotheca haec publico pateat et ex procudendis in Regiae Scientiarum Universitatis Hungaricae Typographia operibus exemplari uno deinceps gratuito provideatur, vel ipsius saluberrimi hujus Instituti fama undique plurimos maximosque eidem conciliarit fautores.

Primum itaque Bibliothecae huic augmentum suppeditavit avitae in Patriam generositatis haeres, Illustrissimae olim Comitum Patachich sago togaque celeberrimae prosapiae ultimus vivens surculus, Comes Eleonora Patachich, postremi Comitum Bartholomaei relicta vidua, quae exquisitissimorum in omni scientiarum genere librorum thesaurum pro incremento boni publici Bibliothecae Kerchelicianae adjunxit. Muneri huic eximio recentiorum operum insigni numero suffragata est munificentissima manus Excellentissimi Zagrabiensium Praesulis Maximiliani Verhovacz, qui pro ea, qua in Patriae decora fertur voluntate, Institutum hoc re atque opera neutiquam se deserturum semel ac iterum testatus est. His porro tantis tamque egregiis exemplis non modicus proborum civium ex omni classe fervor accessit, quorum nomina et copiosissimos Bibliothecae donatos libros Fasti Academici ad perpetuam posteritatis memoriam grati transmittent.

Surgens ita ex non modicis initiis publicus hic Scientiarum apparatus, ut in spes Patriae maximas ad extremam usque aetatem perennet finique suo adaequate respondeat, celebriorum per cultissimas nationes erectarum Bibliothecarum exemplo, justo providendus est fundo, unde necessarium, quod pro libris caveat et legentibus ab obsequiis sit, persona-

nim 3. prosinca 1816, pod brojem 34657, objavljeno da je Njegovo presveto veličanstvo blago odobrilo da ta knjižnica bude otvorena za javnost i da ubuduće besplatno dobiva po jedan primjerak djela tiskanih u tiskari Kraljevskog ugarskog sveučilišta, ili činjenica što je glas o toj veoma korisnoj ustanovi odasvuda njoj pribavio veoma brojne i ugledne podupiratelje.

Tako je tu knjižnicu prva povećala nasljednica djedovske darežljivosti prema domovini, grofica Eleonora Patačić, udovica posljednjega grofa Bartula, posljednji živi odjevak veoma ugledne obitelji grofova Patačić, proslavljene i u ratu i u miru, te je riznicu biranih knjiga iz svake vrste znanosti radi povećanja javnog dobra pridružila Krčelićevoj knjižnici. Taj izvanredni dar povećala je znatnim brojem novijih knjiga veoma darežljiva ruka Preuzvišenoga zagrebačkog biskupa Maksimilijana Vrhovca, koji je u skladu sa svojom naklonošću prema ugledu domovine više puta potvrdio da tu ustanovu činom i djelom neće ništa zapustiti. Nadalje, tim tako vrijednim i tako sjajnim primjerima pridružilo se silno oduševljenje valjanih građana svih staleža. Njihova imena i naslove brojnih knjiga darovanih toj knjižnici sa zahvalnošću će na trajno sjećanje potomstvu navoditi Godišnjaci Akademije.

Da bi to javno pomagalo znanosti, ostvareno zamašnim početkom, do kraja ustrajalo uz veliku nadu domovine i da bi primjereno odgovaralo svojoj svrsi, treba da, po uzoru na knjižnice koje su podigli veoma obrazovani narodi, dobije prikladnu zakladu, čime bi moglo namjestiti potrebno osoblje za čuvanje knjiga i za usluge čitateljima te ubu-

le sustentari et vigentis crescentisque
Literaturae nervus ultro procurari
valeat.

Ne proinde usui publico Patriae-
que ornamento destinatum et felici-
ter inchoatum opus defectu fundi ad-
haereat, Athenaeum istud, quod officii
ratio promovendae ingeniorum
culturae prae caeteris intentum esse
jubet, dotandi praevisi Instituti fon-
tem in generosa nobilissimorum Pa-
triae civium largitate quaerere, imo
dulcem ejus inveniendi spem in ani-
mis fovete non dubitat. – Occurrit
enim praeconiis quibusvis eminentior
vicinarum gentium fervor, quo ad
Institutum Literis utilia erigenda et
lucupletanda communibus summisque
sacrificiis contendunt ita, ut ipsis his,
quae vivimus, temporibus in peren-
nem Orbis Austriaci gloriam libe-
ralibus civium studiis magnificentissima
Pestini, Praegae, Brunae, Graecii,
Leopoli surrexerint Musaeae librorum-
que sacraria cruentisque tandem con-
fectis bellis gloriosum et humanitate
dignum sub oliva pacis de bonarum
Artium scientiarumque palma inva-
luerit certamen.

Nemo igitur, inania nos suscepisse
consilia, aestimaverit, quod, cum gen-
tis universae nomen neutiquam a pri-
vatis civium fortunis, sed a publicis,
quae ad ingeniorum ornatum spec-
tant, monumentis repetendum esse,
sapienter veteres tradiderint, pro
constabilienda in principe hac Mu-
sarum sede Bibliotheca ad nobilis-
simos Patriae cives provocemus eos-
que impensius oremus, ut collatis ad
Aram Patriae pecuniis, libris atque
manuscriptis, praeprimis illis, quae
ad illustrandas res nostras deservi-
unt, alacri excelsoque animo con-
current. Ferent haec nobis longe su-
avissimos in succrescente juventute
fructus atque, ut omni aetate fae-

duce nabavljati najvažnija djela
znanosti koja sve više cvate i razvija
se.

Stoga, da ta ustanova, namije-
njena općoj koristi i ugledu domo-
vine i sretno započeta, ne bi zbog
nepostojanja zaklade zapela, ova
Akademija, kojoj dužnost za promi-
canjem obrazovanja nalaže da se za
to pobrine prije nego drugi, ne okli-
jeva da izvor za novčanu pomoć toj
ustanovi potraži u plemenitoj dare-
žljivosti najuglednijih građana do-
movine, štoviše goji u sebi slatku
nadu da će to i postići.

Imamo naime pred očima zanos
susjednih naroda koji se ne može
dovoljno nahvaliti. Njime se oni uz
najveće zajedničke žrtve natječu u
osnivanju i obogaćivanju ustanova
korisnih za znanost tako da su samo
u ovo vrijeme u kojem živimo, na
vječnu slavu austrijskih zemalja, ve-
oma darežljivom potporom građana
podignuti muzeji i svetišta knjiga u
Pešti, Pragu, Brnu, Grazu i Lavovu,
te je napokon, nakon završetka kr-
vavih ratova, pod maslinom mira
ojačalo slavno i čovječanstva dos-
tojno natjecanje za prvenstvo u ple-
menitim umijećima i znanostima.

Neka dakle nitko ne smatra da
smo se prihvatili ispraznog zadatka.
Ta stari su mudro smatrali da sla-
vu čitavog naroda nikako ne treba
tražiti od privatnog imutka građana,
nego od javnih ustanova koje se ti-
ču duhovne ljepote. Radi jačanja
te knjižnice, prvoga sjedišta Muza,
obraćamo se najplemenitijim građa-
nima domovine i vrlo ih usrdno mo-
limo da se – pridonijevši novac na
oltar domovine – žustra i uzvišena
duha pobrinu za knjige i rukopise,
osobito one koji služe osvjetljavanju
naše povijesti. To će nam donijeti
kudikamo najugodnije plodove kod
omladine koja raste i, kao što je na-
ša domovina u svako doba obilovala

cundissimis Patria nostra abundavit ingeniis, ex hac ipsa antiquissima Litterarum Palaestra maximorum viro- rum aemulatores ultro resurgent, qui labore ac indefesso studio non interituram in optimam matrem cona- minibus nostris gratiam referre non desinent.

Haec pia sensa, haec vota sunt ultro mereri cupientis

Regiae Academiae Zagrabiensis
cum adnexo Archi-Gymnasio

veoma plodnim umovima, tako će se iz te najstarije palestne znanosti podići sami od sebe oni koji će se natjecati s najvećim muževima i koji će radom i neumornim zalaganjem odavati trajnu zahvalnost našim pot- hvatima na korist najbolje nam maj- ke.

Ovo su čestite misli, ovo su že- lje za vjeru, vladara i domovinu željne zasluga

Zagrebačke kraljevske akademije
i pripojene joj arhigimnazije

(Preveo Ueljko Gortan)

Slavna Domovina!

Drugo zvrhu četrdeset broji se leto, da izebrani vsake fele knjig od Boltižara Adama Kerčelića, opata i kanonika zagrebečkoga, gla- sovitoga pri stranskih takaj narodih domorodca našega, kraljevskoj ovoj Akademiji prikazan kinč vsem dike narodne ljubitelom na radost, navukov pako naslednikom na korist občinski je postal, i ovak darežljivoga prikazitelja želju kakti cilja svojega dostignuti je mogel.

Ar od dana 17-toga Sesvetčaka, četerti najmre mesec kesneje, kak pre- svetli cesar i kralj apoštolski Ferenc I-vi Biblioteku našu ne samo pohoditi, nego takaj i s previsoke ruke svoje podpiskom znamenovati milostivno je dostojal, vsem i vsakomu tak odprta je, da vu dnevih neškolnih za čtenje občinsko priređena od vsih vu znanosti napreduvati želežućih ne z malum hasnum pohada se.

I zato, akoprem ovomu stoletju stopram dika ova začuvana je bila, ter kesneje, kaka darežliv domorodec je želel, prikaz njegov zevsema hasnovit je postal; ništar manje vendar trsenje, koje od vseh stranih domovine taki nastalo je, kak brže odpis od visokoga Vugersko-kraljevskoga tolnača od dana 3-g grudna leta 1816. broja 34657* vu domovini razglašen bi bil, se- gurno čini ufanje, da ovoga znanstvih temelja vu stališu početka svojega ljubav domovine zapustila ne bu.

Prvo knjigarnici ovi vu broju i dobroti knjig osebito povekšanje pridospelo je od grofice Eleonore Patačić, glasovitoga pri nas, vu ratu i miru plemena zadnje odmirajuče rozgve Bartola najmre Patačića ostavlene vdove.

* Po ovom odpisu Biblioteka ne samo na vrednost občinsku je podignjena, nego takaj njoj od slovotiske Mudroskupčine vugerske od vseh tamo vu buduče pritiskanih knjig jeden tvor (Exemplar) dati se mora, ter knige ravno tak kak gore imenuvanoga kanonika nigdar iz Domovine odnesti slobodno bude.

Velike cene dara ovoga vu znamenujućem zadnješa leta vandaneh knjig broju vnogo povekšala je darežljiva ruka njih Ekscelencije, gospodina biskupa zagrebečkoga Maksilijana Verhovca, koj z jednakum skrbjum kak vu vsake za hasen i diku Domovine povekšati prilike tulikoput vre očitual je, da i ovo na isti cilj pelajuće naređenje nadalje pomagal bude, ne jeden krat obećati dostojal je.

Treh oveh celoj Domovini slavnih početnikov vu više jezer knjig i rukopisih postavljenoga dara vnogi drugi viteški domorodci nikaj z menšem prave darežljivosti svedočanstvom do 10.000 falatov povekšali jesu; kojeh imena i prikazi z dužnum zahvalnostjum vu letnikih Akademije na veke začuvani budeju.

Koja vre sada obćinska ne iz maloga zaisto početka podignjena znanstvih priprava, da cilju svojemu podpunoma zadovolji, i vu školnih tulikajše dnevih vsakomu hasni, mora vu vsih znanostih nove izhađajuće posle od leta do leta dobivati, mora vre sada sama svoje prisežne imati častnike i dvorjanike, koji reda i snagu obdržavati, čtejućem dvorbu i tolnača davati, ter za vsaki nadospevajući kvar dobro stati dužni budu. Za ova vekši stroški i segurni dohodki neodzvanem načinom potrebni jesu natuliko, da prez vanjske pomoći i fundacije nadalje obstati ne bi mogla.

Da anda ovak srečno predragoj Domovini koristen posel zbog pomenkanja dohodkov, koji njemu za sada zevsema menkaju, vu porodu svojem ne zaostane, Akademija ova, čuteč dužnost svoju, za Domovine sinov srdca i pameti okinčiti, ne dvoji dosad imanu brigu svoju darežljivem Domovine naše varašanom zaufati i vu ufanju ovom stem segurneša biti, skem vekše aldove bližni orsagi, kojem mi vu ljubavi Domovine segurno zapostavljeni nismo, vu podignjenju domorodnih navukov doprinašaju, kada vu oveh našeh vremenih pod srećnum mira kitum vu Peštu, Pragi, Nemškom Gracu i ostalih mestah najzmožneše znanostih priprave podigaju; moremo anda, prez zameri, diku Domovine ne vu blagu i imetku osebnih, nego vu obćinskom Domorodcov poznanstvih i navukih razbistrenju postavljajuć, plemenite domorodce naše prositi: da vu penezih, knjigah, rukopisih, najmre takovih, koji znanost dogođajov Domovine naše raširiti i osvetiti bi mogli, z navadnum darežljivostjum svojum ono kaj i kuliko vremen teškoća dopušća, doprinesu. Pokehdbod da iz semena ovoga, koje vu plodnoj osebnih glav domorodski zemlji pod nikaj ne prejde, sada obilnoga stalno čekati i vre vezda vu nadorastujućih Domovine sinih ljude, koji njejnu slobodu branili, njejnu diku izvišavali budu, veselo videti moremo.

Ovo je nezatruđeno trsenje i zažgana želja Bogu, Kralju i Domovini nadalje vsigdar verno služiti želejuće

Kraljevske Akademije
zagrebečke

Dana 18-toga Sušca meseca leto 1819.

(F. Fancev, Dokumenti za naše podrijetlo hrvatskoga preporoda [1790-1832], Grada za povijest književnosti hrvatske XII, 1933, 142-144.)